

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 29. října 2025

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

AKADEMIE VĚD OCENÍ EXCELENTNÍ VĚDCE I VÝJIMEČNÉ MLADÉ TALENTY. FINANČNÍ PRÉMIE NASTARTUJE UNIKÁTNÍ PROJEKTY

Tři vynikající vědci, kteří patří ke světovým špičkám ve svých oborech, a pětice expertů a jedna expertka dostanou dnes z rukou předsedy Akademie věd ČR Radomíra Pánka prestižní ocenění **Praemium Academiae 2025** a **prémii Lumina quaeruntur**. Štědrá finanční částka ve výši desítek milionů korun podpoří výzkum hledání „svatého grálu“ zobrazovacích technik, role mitochondrií při vzniku a rozvoji rakoviny, rozkrývání evolučního dramatu poslední doby ledové, ale také vývoj kvantových součástek, výzkum přenosu parazitů mezi primáty a lidmi nebo širší souvislosti tvorby střeoevropských spisovatelek 19. století.

Akademickou prémii neboli **Praemium Academiae** převezme Lukáš Palatinus z Fyzikálního ústavu AV ČR, Jiří Neužil z Biotechnologického ústavu AV ČR a Petr Škrdla z Archeologického ústavu AV ČR, Brno. Dotaci ve výši až 30 milionů korun mohou ocenění čerpat v následujících šesti letech a hradit z ní náklady spojené s výzkumem, mzdami či pořízením technického vybavení.

„Každý z trojice vybraných patří ke světové špičce ve svém oboru. Akademickáémie umožní jejich potenciál dále rozvinout – ve prospěch Akademie věd ČR a celé české vědy,“ říká předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek.

Od roku 2007 byla Akademickáémie udělena čtyřem desítkám osobností. Přehled oceněných je uveden [zde](#).

Kontakt pro média: **Markéta Růžicková**

Divize vnějších vztahů AV ČR
ruzickovam@ssc.cas.cz
+420 777 970 812

Prémie **Lumina quaeruntur** cílí na vědce a vědkyně na prahu středního věku včetně těch, kteří se do aktivní kariéry vracují po rodičovské dovolené. Je určena k založení vlastní výzkumné skupiny laureáta či laureátky a podpora dosahuje až čtyři miliony korun za kalendářní rok na dobu maximálně pěti let. Alespoň 20 % rozpočtu přitom hradí akademické pracoviště, kde laureát či laureátka bude působit.

Prémii letos obdrží Filip Křížek z Fyzikálního ústavu AV ČR, Michal Hrbek z Matematického ústavu AV ČR, Aniruddha Mitra z Biotechnologického ústavu AV ČR, Barbora Pafčo z Ústavu biologie obratlovců AV ČR, Jaroslav Bartík z Archeologického ústavu AV ČR, Brno, a Václav Smyčka z Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

Ocenění *Lumina quaeruntur* bylo poprvé uděleno v roce 2018, dosud jej obdrželo 42 vědců a vědkyň. Přehled oceněných je uveden [zde](#).

AKADEMICKÁ PRÉMIE

Dr. rer. nat. Lukáš Palatinus

Fyzikální ústav AV ČR

e-mail: palat@fzu.cz

foto: FZÚ AV ČR

Obyčejná tuha a diamant. Dvě podoby jediného prvku. Jejich rozdílnost spočívá v tom, že atomy uhlíku jsou v krystalech diamantu a tuhy jinak uspořádané. Právě uspořádání atomů určuje, jaké vlastnosti bude materiál mít. Pokud je krystalický, dá se jeho struktura dobře určit, ovšem u materiálů bez pravidelné vnitřní struktury (např. skla) jsou zatím k dispozici pouze nepřímé metody. Získání přímého trojrozměrného obrazu nepravidelného materiálu v atomárním rozlišení je proto jakýmsi „svatým grálem“ mikroskopie. Když budou vědci přesně znát uspořádání atomů, mohou lépe porozumět vlastnostem daného materiálu a například cíleně upravit jeho strukturu, aby získali lepší vlastnosti (třeba odolnější sklo nebo lépe fungující lék).

Za tímto „svatým grálem“ se chce vydat i Lukáš Palatinus z Fyzikálního ústavu AV ČR, špičkový odborník v oblasti elektronové krystalografie. V následujících letech chce se svým týmem dosáhnout významných posunů ve třech oblastech strukturní analýzy s klíčovým dopadem na materiálový, chemický a farmaceutický výzkum.

Nejprve chce zapojit do řešení krystalových struktur metody strojového učení, protože hodlá dosáhnout krystalografického modelu pro složité látky s krystaly nízké kvality.

Přímý trojrozměrný obraz nepravidelného materiálu v atomárním rozlišení je „svatým grálem“ mikroskopie. Když budou vědci přesně znát uspořádání atomů, budou moci například cíleně upravit strukturu materiálu, aby měl lepší vlastnosti.

Druhým cílem týmu je rozvinutí metod elektronové krystalografie pro nedokonalé krystaly. Tato práce navazuje na významné úspěchy, kterých tým v oboru elektronové krystalografie již dosáhl, aby přesnou strukturní analýzu dále zpřístupnil i pro špatně krystalické látky.

Třetí a největší výzvou je zmíněný 3D obraz neperiodického materiálu v atomárním rozlišení. Tým Lukáše Palatinuse ji chce řešit pomocí rozvoje metod elektronové ptychografie a ptychotomografie. Při elektronové ptychografii se po ploše vzorku posouvá velmi úzký svazek elektronů a v každém místě zaznamenává kompletní dvourozměrný difrakční obraz. Výsledkem je tedy čtyřrozměrný dataset (dva obrazové rozměry a dva rozměry v difrakčním prostoru). Elektronová ptychotomografie pak pracuje s jednoduchým principem, že zaznamenání zmíněného datasetu i následnou ptychografickou rekonstrukci lze provést při různých náklonech vzorku. Kombinací jednotlivých projekcí se dosáhne trojrozměrného obrazu zkoumaného materiálu.

Prof. Ing. Jiří Neužil, CSc.

Biotechnologický ústav AV ČR

e-mail: jiri.neuzil@ibt.cas.cz

foto: S. Kyselová, AV ČR

Horizontální přenos mitochondrií (HMT) je proces, při kterém se mitochondrie, buněčné elektrárny, přesouvají mezi buňkami. Ví se, že HMT stojí za rakovinou, bývá spojován také s obezitou, mitochondriálními patologiemi, poškozením neuronových sítí a kostí. Mnoho oblastí zůstává neprobádaných.

K prohloubení znalostí o HMT a k jejich praktickému využití chce přispět projekt TransMit Jiřího Neužila z Biotechnologického ústavu AV ČR. Se svým týmem se zaměří na molekulární regulaci HMT a jeho roli při vzniku a rozvoji rakoviny. Tato část výzkumu bude prioritní. Vědci budou mimo jiné zkoumat molekulární mechanismus pohybu mitochondrií pomocí TNT (tunnelling nanotubes; membránové kanálky, které propojují buňky a umožňují mezi nimi přenos různých organel). Je totiž prokázáno, že horizontální přenos mitochondrií přímo souvisí s přesunem mitochondrií v TNT mezi zdravými (hostitelskými) a nádorovými buňkami (neboli že nádorové buňky umějí ostatním buňkám ukrást mitochondrie, a tím získat více energie). Chtějí také předložit nové možnosti léčby rakoviny.

Jiří Neužil není ve výzkumu HMT žádným nováčkem. Nedávno například prokázal, že horizontální mitochondriální transfer je společným jmenovatelem několika typů nádorů, jichž je nyní více než 20.

„Horizontální přenos mitochondrií je klíčový proces v biologii nádorů. Je to univerzální mechanismus společný po řadu nádorů. Ovlivňuje ale i zdraví neuronů nebo kostí. Prohloubení znalostí o něm otevírá cestu k novým terapeutickým strategiím.“

Přestože nádorová část bude tou hlavní, vědci se zaměří ještě na dvě oblasti: neuronální a kostní. Zajímá je, jak HMT ovlivňuje zdraví neuronů a jak potlačit neurodegenerativní choroby. Předchozí výzkumy naznačují, že TNT jsou hlavním prostředkem mezibuněčné „dopravy“ mezi neurony a podpůrnými buňkami. Studium role HMT pro fyziologii kostí zase může ukázat, jak podpořit přestavbu kostí. Ukazuje se, že HMT je důležitý pro funkci kostních buněk a že mitochondrie z podpůrných buněk přecházejí do základních kostních buněk (osteocyty), čímž podporují kvalitu kostí, která se s věkem zhoršuje.

Na projektu TransMit bude spolupracovat zejména skupina českých vědců, kteří vytvoří tzv. Czech HMT School. Kromě výzkumu samého chtějí zvýšit povědomí, že čeští vědci jsou špičkami v tomto oboru.

Ing. Petr Škrdla, Ph.D., DSc.

Archeologický ústav AV ČR, Brno
e-mail: skrdla@arub.cz

foto: Jana Plavec, AV ČR

Archeolog Petr Škrdla bude zkoumat evoluční drama poslední doby ledové. V Evropě v té době totiž anatomicky moderní lidé nahrazovali neandrtálskou populaci a české území je pro pochopení tohoto střetu kultur a jeho odeznívání zásadní.

Česko leží v prostoru křížení dvou významných panevropských tras: severo-jihní (Moravské brány) a východo-západní (údolí Dunaje), takže bylo dost frekventované a kulturně pestré. Navíc tu zůstalo mnoho pozůstatků sídlišť kritického období, kdy se potkávali poslední neandrtálci a první anatomicky moderní lidé.

Tým Petra Škrdly chce zjistit, zda lze propojit jednotlivé technokomplexy (pravěké kultury, soubory štípané industrie vyrobené stejnou technologií) z onoho kritického období s anatomicky moderními lidmi. Výzvou je tedy propojit tradičně vnímanou archeologii založenou na chronologii a kulturách s aktuálními poznatky přírodních věd. Neboli archeologii vyvést z odvětví humanitní vědy a udělat z ní pojitko mezi vědami přírodními a humanitními.

České území je pro pochopení toho, jak se v poslední době ledové střetly kultury neandrtálců a anatomicky moderních lidí, naprosto zásadní. Stále je možné nacházet nové lokality osídlení. Archeologický výzkum také obohacují metody přírodních věd. ”

Petr Škrdla se bude soustředit na nalezení nových lokalit a genetického materiálu ze sledovaného období (přechod od středního k mladému paleolitu či iniciální / časný mladý paleolit) a také se chce vrátit na některé lokality starší. Plánuje úzkou spolupráci s přírodovědnými obory, využití pokročilých metod, včetně pokročilé statistiky, 3D skenování a umělé inteligence. Pomoci jeho týmu má také porovnání materiálů z různých lokalit po světě.

Petr Škrdla se během studií na VUT v Brně zaměřoval na technologie nebo technologické aspekty výroby kamenných nástrojů a industrie. Od roku 1992 pracuje v Archeologickém ústavu AV ČR v Brně. Průkopnický se podílel na inovaci metodiky terénního výzkumu a důsledně trval na zaměření všech artefaktů a situací v 3D koordinátách. Úspěšně také implementoval metodu rekonstrukce technologie zpětným skládáním artefaktů.

Zřejmě jako první v Česku zavedl Petr Škrdla systematické plavení celého objemu prokopaných sedimentů. To chce udělat i v projektu financovaném z Akademické prémie – znovu prozkoumat sedimenty ze starších výzkumů, které jsou dnes nahromaděné před jeskyní Švédův stůl.

LUMINA QUAERUNTUR

Ing. Filip Křížek, Ph.D.

Fyzikální ústav AV ČR
e-mail: krizekfi@fzu.cz

foto: FZÚ AV ČR

Pokrok v technologiích byl často spojen s objevem a využitím nových materiálů. Bronz a železo umožnily rozvoj nástrojů a stavebnictví, polovodiče otevřely cestu k moderní elektronice a informačním technologiím. Podobně i budoucnost kvantových technologií – například v pokročilé kryptografii nebo při simulacích složitých materiálů a chemických procesů, které mohou vést k objevům nových sloučenin či léčiv – bude do značné míry záviset na schopnosti vyvíjet nové materiálové systémy s přesně definovanými vlastnostmi. Pokročilý materiálový výzkum je tak nezbytným základem pro jejich praktické uplatnění.

Této výzvě se věnuje Filip Křížek z Fyzikálního ústavu AV ČR, který se specializuje na vývoj hybridních materiálových systémů pro kvantové technologie. Jeho cílem je navrhnout kvantové součástky nové generace na bázi dosud málo prozkoumaných kombinací typu supravodič–magnet–polovodič.

Základní myšlenkou je začlenit magnetické prvky a spintronicke koncepty do zavedených supravodivě-polovodičových zařízení. Tento přístup otevírá cestu k řešení zásadních otázek, například v návrhu architektur qubitů (kvantových bitů) řízených magnetickým tokem nebo při vývoji nerezipročních supravodivých součástek (tedy prvků s jednosměrným vedením elektrického signálu analogických klasickým diodám). Navrhované hybridní systémy zároveň poskytnou univerzální platformu pro studium interakcí mezi supravodivostí a tzv. alttermagnetismem – nově popsanou formou magnetismu.

Filip Křížek se tématu věnuje dlouhodobě. Během doktorského studia na Univerzitě v Kodani (kde stále působí) se podílel na vývoji polovodičově-supravodivých nanodráťových sítí vedeného společností Microsoft, které se nadále zkoumají jako platforma pro nové typy qubitů. Ve Fyzikálním ústavu AV ČR se zaměřuje na vývoj magnetických materiálů pro spintroniku a studium jejich vlastností na mikroskopické úrovni. Zkušenosti získal i během postdoktorandského stipendia na ETH Zürich financovaného společností IBM.

RNDr. Michal Hrbek, Ph.D.

Matematický ústav AV ČR
e-mail: hrbek@math.cas.cz

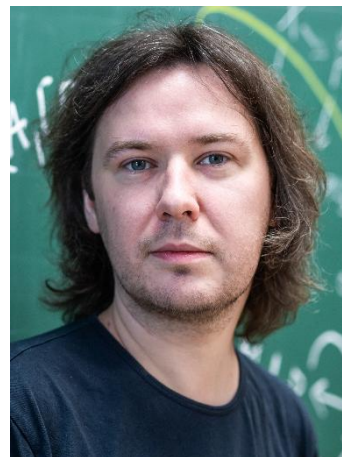

foto: Jana Plavec, AV ČR

Vidět souvislosti mezi různými matematickými objekty, a dokonce je „nakreslit“ jako geometrický obraz, kterému lze lépe porozumět. Tak je velmi zjednodušeně popsána poměrně nová oblast matematiky: tenzorová triangulovaná geometrie. Pomáhá studovat složité objekty pomocí jednodušších stavebních bloků a vztahů mezi nimi anebo budovat nové mosty mezi zdánlivě nesouvisejícími oblastmi matematiky.

Michal Hrbek, který se zabývá zejména homologickou algebrou a v Matematickém ústavu AV ČR působí od roku 2017, chce tento nový směr zkoumání prohloubit. Na pomoc si přitom „vezme“ modely a rozklady spojené s filtracemi tzv. Balmerova spektra. To je jakási mapa, která popisuje, jak jsou v tenzorové triangulované geometrii určité objekty uspořádané a dokáže odhalit skryté struktury v komplikovaných matematických teoriích.

Projekt Michala Hrbka, pro nějž získal podporu Prémie Lumina quaeruntur, nese název *Modely a filtrace v tenzorové triangulované geometrii* a je velice ambiciózní. Nové poznatky chce odhalit tak, že propojí různé disciplíny matematiky, z nichž každá je sama o sobě nesmírně obtížná. Převodníkem nebo jakýmsi společným jazykem bude algebra, která je, jak říká oceněný matematik, v řadě disciplín univerzálním jazykem.

Zásadním aspektem výzkumné práce týmu, který Michal Hrbek povede, bude i navazování vědeckých kontaktů v širší mezinárodní matematické komunitě. Výzkumné zaměření překračující úzce zaměřenou oblast matematiky zároveň umožní provázat dosavadní výzkum Oddělení algebry, geometrie a matematické fyziky. V Matematickém ústavu AV ČR se bude postupně budovat evropské centrum pro homologickou algebru a algebraickou geometrii.

Michal Hrbek vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy. Výzkumný pobyt absolvoval mimo jiné na Univerzitě ve Veroně a Univerzitě v Padově. Je nositelem Prémie Otto Wichterleho pro vynikající mladé vědecké pracovníky AV ČR z roku 2020. V roce 2022 získal Cenu České matematické společnosti a v roce 2025 mu byla udělena Cena Učené společnosti České republiky v kategorii *mladší vědecký pracovník*.

Aniruddha Mitra, Ph.D.

Biotechnologický ústav AV ČR

e-mail: a.mitra@uu.nl

Aniruddha Mitra z Biotechnologického ústavu AV ČR chce odhalit principy, které řídí hustý „dopravní provoz“ v eukaryotických buňkách. Zaměří se na senzorické řasinky – organely podobné anténám, které hrají klíčovou roli v regulaci přenosu signálů, a jsou proto nezbytné pro mnoho vývojových a fyziologických procesů.

Řasinky (cilia) se vyskytují na povrchu téměř každé buňky organismu. Od vnitřního prostoru buňky jsou odděleny prodyšnou bariérou, přes kterou procházejí mj. proteiny díky tzv. intraflagelárnímu transportu. Ten „hlídá“ vstupy, výstupy i distribuci proteinů a jeho narušení je spojováno s ciliopatiemi – geneticky rozmanitými poruchami, které zahrnují i velmi vzácné a těžké choroby postihující jak děti, tak dospělé.

V roce 2019 odešel Aniruddha Mitra do nizozemské laboratoře na Vrije Universiteit Amsterdam a vyvinul nástroje pokročilé fluorescence mikroskopie, která umožnila zobrazit a analyzovat jednotlivé molekuly pro studium vnitrobuněčné dynamiky v neuronech a senzorických cílích háďátka obecného (*Caenorhabditis elegans*). Tento špičkový přístup nabízí unikátní pohled na vývoj neuronových sítí a umožňuje kvantitativně zkoumat dynamiku membránových proteinů v řasinkách na nervových spojeních.

Metodu chce vědec rozšířit právě na senzorické řasinky. Se svým týmem plánuje, že odhalí, jak se membránové proteiny řasinek třídí, a také objasní mechanismy intraflagelárního transportu proteinů. Praktickým výstupem je vytvoření kvantitativního molekulárního modelu, který by umožnil lépe porozumět ciliopatiím a buněčným reakcím na změny v prostředí.

Aniruddha Mitra se po bakalářském studiu v Delhi University v Indii přesunul do Evropy. Doktorský titul obdržel na Technické univerzitě v Drážďanech a následně působil v nizozemských laboratořích. Do Biotechnologického ústavu AV ČR se přesune z Utrechtu.

foto: Jasper van Schelt

Mgr. Barbora Pafčo, Ph.D.

Ústav biologie obratlovců AV ČR
e-mail: pafco@ivb.cz

Paraziti jsou tichými vládci přírody – ovládají celé ekosystémy, manipulují s chováním svých hostitelů a jsou často příčinou nemocí, které ohrožují i lidskou populaci. Jejich přenos mezi lidmi a volně žijícími zvířaty je nejen biologickým, ale i ekologickým fenoménem, který ovlivňuje rovnováhu v přírodě.

Barbora Pafčo, odbornice na složité vztahy mezi hostiteli a parazity, se věnuje studiu právě těchto interakcí. V jejím výzkumu hrají klíčovou roli primáti a jejich vzájemné ovlivňování s člověkem. Vědkyně se soustředí nejen na přenos infekcí, ale i na genetické adaptace, které umožňují parazitům přežít a infikovat své hostitele, a také na to, jak na tyto procesy působí environmentální faktory, jako například odlesňování, zemědělská činnost, klimatické změny nebo znečištění vody a půdy.

Nový výzkumný tým Barbory Pafčo, pro nějž získala prémii Lumina quaeruntur, se zaměřil na dynamiku přenosu parazitů mezi různými hostiteli v tropických oblastech. Výzkum je součástí mezinárodního konceptu One Health, který propojuje zdraví lidí, zvířat a ekosystémů. Zahrnuje jak moderní genomické analýzy, tak historické studie paleoparazitologie, což umožňuje komplexně mapovat diverzitu infekcí a vývoj lékové rezistence. Cílem je nejen výzkum posunout, ale také přispět k efektivní ochraně volně žijících druhů a ke zlepšení veřejného zdraví.

Oceněná vědkyně vystudovala ekologii a evoluční biologii na Masarykově univerzitě v Brně. Doktorát z parazitologie získala na Veterinární univerzitě tamtéž. V Ústavu biologie obratlovců AV ČR začala působit už jako studentka od roku 2008. Barbora Pafčo má rozsáhlé terénní zkušenosti – během svého výzkumu navštívila tropické oblasti Afriky, jako je Středoafriická republika, Kamerun, Konžská republika, Tanzanie nebo Rwanda. Znalosti v genomice a epidemiologii parazitů si prohloubila na stáži Fulbright-Masaryk Fellowship na Univerzitě v Minnesotě. V roce 2021 obdržela od Akademie věd ČR prestižní Prémii Otto Wichterleho. V témže roce získala cenu Odile Bain Memorial Prize pro mladé parazitology za významný přínos oboru. Barbora Pafčo se aktivně podílí na popularizaci vědy, spolupracuje s předními univerzitními pracovišti v USA, Austrálii, Velké Británii a Japonsku a byla pozvána k vystoupení při příležitosti 90. narozenin slavné primatoložky Jane Goodall.

foto: Jana Plavec, AV ČR

Mgr. Jaroslav Bartík, Ph.D.

Archeologický ústav AV ČR, Brno
e-mail: bartik@arub.cz

foto: fotoarchiv

Kámen sehrál klíčovou roli ve vývoji prehistorických společností – byl nejen základní surovinou pro výrobu nástrojů a zbraní, ale i předmětem směny a nepostradatelným prvkem tehdejší ekonomiky. Získávání a opracovávání kamenných surovin po tisíciletí formovalo každodenní život, lidské myšlení, kulturu i technologické inovace.

Archeolog Jaroslav Bartík z Archeologického ústavu AV ČR, Brno, se soustředí právě na celý proces využívání kamenných surovin – od těžby přes primární zpracování až po následnou distribuci a způsob upotřebení. Využívá k tomu multidisciplinární a diachronní přístup, který mu umožňuje sledovat vývoj v čase a propojovat poznatky z různých vědních oborů. Jeho badatelské otázky se zaměřují na technické, ekonomické, environmentální a sociální aspekty těchto procesů a zkoumají, jak ovlivňovaly hierarchizaci pravěkých společností, vývoj distribučních sítí nebo transfer technologií. Výsledky výzkumu přispívají k hlubšímu pochopení kulturních a ekonomických interakcí prehistorických populací.

Jaroslav Bartík působí v Archeologickém ústavu AV ČR v Brně od roku 2021. Specializuje se na studium archaických společností prostřednictvím výzkumu kamenných artefaktů a jejich surovin. Klíčovým předmětem jeho zájmu jsou prozatím málo prozkoumané těžební a dílenské areály. Po absolvování studia archeologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně pracoval jako archeolog ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti, kde vedl desítky záchranných výzkumů a věnoval se také realizaci výstav a práci s veřejností. V roce 2023 získal spolu s dalšími spoluautory Cenu Karla Absolona – Zlatý mamut za atraktivně a moderně zpracovanou stálou expozici „Pravěk Uherskohradištska“, o rok později se stal laureátem prestižní Ceny Akademie věd ČR pro mladé vědecké pracovníky do 35 let za svou publikaci o lokalitě Brno *Prehistoric exploitation and workshop area at Brno – Stránská skála*.

Od roku 2025 vede Centrum multidisciplinárních výzkumů v brněnském Archeologickém ústavu AV ČR. Centrum sdružuje výzkumníky z různých vědních oborů, zaměřuje se na diachronní studium archaických společností a rozvoj nových metod a nástrojů pro poznání vývoje člověka a jeho technologií.

Mgr. Václav Smyčka, Ph.D. et Ph.D.

Ústav pro českou literaturu AV ČR
e-mail: smycka@ucl.cas.cz

foto: archiv

Národní a ženská emancipace rozvinuly v 19. století osvícenské ideje svobody a rovnosti, a zformovaly tak moderní občanskou společnost. Vztah obou hnutí však nebyl jednoduchý, protože zatímco národní hnutí stavělo na etnických rozdílech a bylo především záležitostí mužských elit, ženské hnutí tíhlo svými principy k univerzalismu. Měly si ženy vydobýt uznání proti mužům, anebo jej získat od nich svou národní loajalitou? Musely ženy psát literaturu tak jako muži, aby byly jimi uznány za spisovatelky, nebo si dokázaly vyvzdorovat vlastní způsoby psaní? Jak tomu bylo v různých regionech a jazykových komunitách střední Evropy? To bude tématem projektu *Rod a/nebo národ. Středoevropské spisovatelky dlouhého 19. století*, který s podporou Prémie Lumina quaeruntur povede historik a germanista Václav Smyčka.

Výzkum se zaměří na to, jak se spisovatelky angažovaly ve feministických a/nebo národních hnutích ve střední Evropě. Bude sledovat jejich sítě a kontakty i to, jak tvorba žen reagovala na národní kánony ovládané muži nebo se od nich odkláněla. V projektu tak budou poprvé v nadnárodní perspektivě popsány a vysvětleny vztahy mezi nacionalismem a ženskou emancipací.

Václav Smyčka získal doktorát z českých dějin a z germanistiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Německé a české literatuře se věnoval v monografii *Tvoření literaturou. Společné dějiny česky a německy psané literatury českých zemí (1760–1920)*, která vyšla v loňském roce a vůbec poprvé nahlédla na vývoj literatury v 19. století v českých zemích jako na celek. Václav Smyčka s autorským týmem zde otevřeli novou fázi národních literárních dějin a nabídli vzor pro další vícejazyčné regiony světa.

Mezinárodní ohlas zaznamenala monografie *Das Gedächtnis der Vertreibung*, kde Václav Smyčka vysvětlil, jak je odsun Němců z Československa uchováván transgeneračně a interkulturně a jak je inscenován v současné německé a české literatuře a umění.

Oceněný vědec je rovněž laureátem Prémie Otto Wichterleho (2020) a Ceny Společnosti pro interkulturní germanistiku (2019).